

ÚVOD

Finanční účty jako svébytná součást národních účtů přináší ucelený pohled na finanční situaci a finanční vazby v ekonomice včetně vztahu k zahraničí v členění národního účetnictví tj. podle ekonomických sektorů a finančních instrumentů.

Finanční účty doplňují obraz hospodářského cyklu o data z finanční oblasti. Jejich cílem je zlepšit představu o fungování finančního systému a jeho struktury, a odhalit hlavní kanály, jejichž prostřednictvím jsou finanční zdroje získávány a investovány. Finanční účty jsou významným informačním zdrojem se širokým využitím v oblasti měnově politických analýz, v oblasti finanční stability či sledování transmisního mechanismu. Finanční účty je možné kromě identifikace finančních rizik a nerovnováh v jednotlivých sektorech dále využít i pro finanční modelování a simulace. Svou nezastupitelnou roli sehrávají také při analýze sektorů, o nichž nejsou komplexní finanční data dostupná z jiných statistik (z přímého sběru dat) tj. například při analýze nefinančních podniků a domácností.

VYMEZENÍ FINANČNÍCH ÚČTŮ V SYSTÉMU NÁRODNÍCH ÚČTŮ

Národní účty představují úplný a uzavřený systém účtů, v němž jsou tokové a stavové veličiny uspořádány tak, aby komplexně charakterizovaly ekonomický cyklus od výroby a tvorby důchodů, přes rozdělení a přerozdělení důchodů, až po jejich užití pro konečnou spotřebu či akumulaci ve formě nefinančních a finančních aktiv. Zachycují veškeré materiální, důchodové a peněžní toky mezi ekonomickými subjekty uvnitř národní ekonomiky a ve vztahu k zahraničí a současně také dopady těchto toků. Toky jsou zaznamenány dle ekonomické podstaty ve dvou formách jako transakce a tzv. ostatní změny aktiv. Z analytického hlediska má rozklad na jednotlivé komponenty velký význam, protože umožňuje odlišit, do jaké míry byly změny aktiv a závazků výsledkem záměrného jednání (transakce) a do jaké míry se jednalo o změny dané z hlediska sektoru spíše exogenně. Záznam hodnoty aktiv a závazků se provádí k začátku a konci účetního období, v roční nebo čtvrtletní periodě. Systém národních účtů je založen na posloupnosti vzájemně propojených účtů, které jsou podle své povahy seskupeny do tří kategorií: běžné účty, akumulační účty a rozvahy (Box 1).

Čtvrtletní finanční účty¹ je možné vymezit jako tu část rozvah a akumulačních účtů, která se vztahuje k finančním aktivům a závazkům (graf č. 1, část vyznačená šedou barvou). Konkrétně zachycují počáteční a koncový stav finančních aktiv a závazků a jednotlivé komponenty toků, které mají na změnu tohoto stavu vliv. Systém čtvrtletních finančních účtů je koncipován jako vyčerpávající a uzavřený jak vzhledem k tokům (tj. součtu finančních transakcí, přecenění a ostatních změn v objemu aktiv), tak i stavům. To znamená, že všechny změny stavů jsou zcela vysvětleny zaznamenanými toky. Pro každý finanční instrument je proto závazné následující schéma vztahu mezi stavovými a tokovými veličinami:

Hodnota stavu na počátku účetního období	Počáteční rozvaha
+ (-) finanční transakce	Finanční účet
+ (-) přecenění	Účet přecenění
+ (-) ostatní změny v objemu aktiv	Účet ostatních změn objemu aktiv
= hodnota stavu na konci účetního období	Konečná rozvaha

BOX 1 Stručná charakteristika jednotlivých účtů a skupin účtů

Běžné účty (část I, II) zachycují proces výroby zboží a služeb, tvorbu důchodů ve výrobě, jejich rozdělení, znovurozdělení a užití formou konečné spotřeby. Konkrétně se jedná o účet produkce (I) a účty rozdělení a užití důchodů (II). Důchody nevyužité přímo na konečnou spotřebu se objeví ve vyrovnávací položce jako úspory, které se přenáší na účty akumulace.

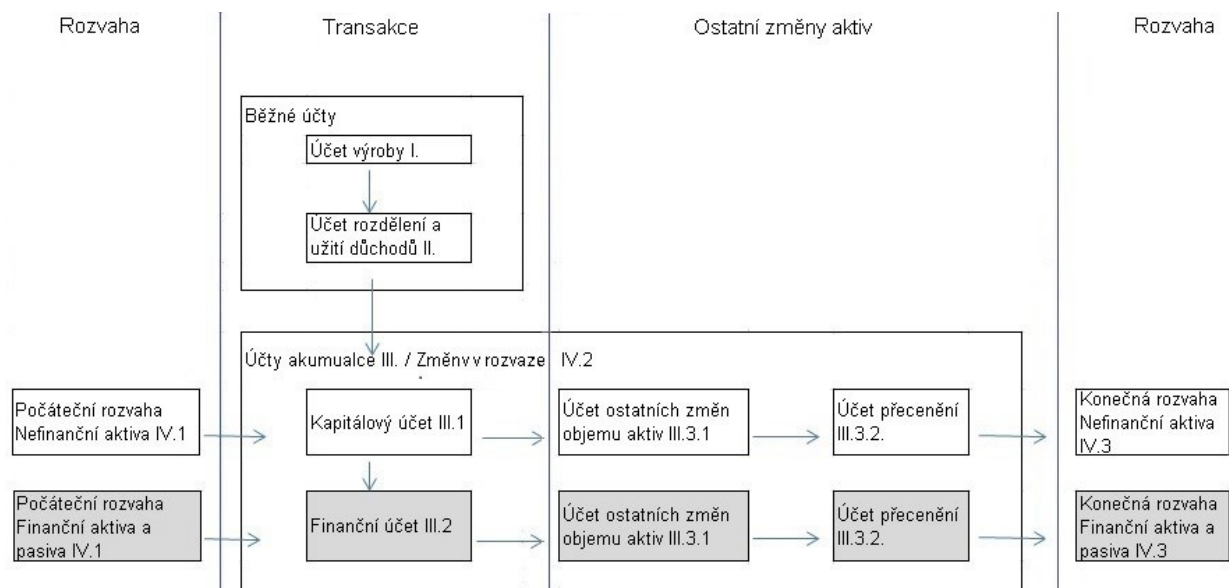
Akumulační účty (část III) zachycují přírůstky finančních a nefinančních aktiv a zdroje jejich financování. Soustavu akumulačních účtů tvoří: kapitálový účet (III. 1), finanční účet (III. 2) a účty ostatních změn v aktivech (III. 3).

Kapitálový účet (III. 1) zachycuje čisté pořízení nefinančních aktiv a vlastní disponibilní zdroje jejich financování. S běžnými účty je spojen přes úspory, které představují hlavní zdroj financování. Konečnou vyrovnávací položkou tohoto účtu jsou čisté půjčky (+) resp. výpůjčky (-), které vyjadřují částku, kterou je sektor v běžném období schopen půjčit, nebo si musí vypůjčit od ostatních sektorů. Finanční účet (III. 2) zachycuje transakce vztahující se k finančním instrumentům. Vyrovnávací položka tj. čisté pořízení finančních aktiv minus čistý vznik závazků, představuje čisté půjčky (+) nebo čisté výpůjčky (-). Svým pojetím je totožná s vyrovnávací položkou kapitálového účtu. Vyrovnávací položka kapitálového účtu odpovídá sumě, která není v běžném období ani spotřebována ani investována do nefinančních aktiv a může být tedy použita buď na zvýšení finančních aktiv, nebo snížení závazků. Schopnost financovat, kterou indikuje kapitálový účet, se musí projevit ve zvýšení objemu finančních aktiv, nebo v odpovídající redukci závazků na finančním účtu. Naopak potřeba financování z vnějších zdrojů se musí projevit snížením objemu finančních aktiv nebo zvýšením finančních závazků sektoru vůči ostatním sektorům resp. zbytku světa. Finanční účet je konečný účet v posloupnosti účtů, které zachycují transakce, jeho vyrovnávací položka se již nepřevádí na jiný účet.

Účet ostatních změn v aktivech (III. 3) zachycuje změny aktiv a závazků, které nejsou zaznamenány na ostatních účtech akumulace. Tvoří je účet ostatních změn objemu aktiv (III. 3.1), zachycující změny způsobené primárně neekonomickými faktory, které mají nejčastěji povahu technických změn a účet přecenění (III. 3.2). Tento účet zachycuje nominální zisky resp. ztráty z držby aktiv a pasiv v důsledku vývoje jejich cen.

Rozvaha (část IV) zachycuje stav finančních a nefinančních aktiv a závazků na počátku a konci účetního období. Hodnota aktiv a pasiv v konečné rozvaze (IV. 3) se rovná součtu hodnoty zachycené v počáteční rozvaze (IV. 1) a částce zachycené na účtu změn v rozvaze (IV. 2). Změny v rozvaze zachycují změny aktiv a pasiv tak jak jsou zachyceny na jednotlivých účtech akumulace tedy finančním účtu, účtu přecenění a účtu ostatních změn objemu aktiv. Rozvaha završuje posloupnost účtů, neboť zobrazuje konečný výsledek zápisů na běžných a akumulačních účtech. Klasifikace aktiv a závazků použitá v rozvaze je totožná s klasifikací, která je použitá na finančním účtu. Vyrovnávací položkou rozvahy je čisté jmění.

Graf 1 Diagram posloupnosti účtů

ZÁKLADNÍ PRINCIPY A KLASIFIKACE

Závazným metodickým předpisem pro sestavení čtvrtletních finančních účtů v České republice je Evropský systém účtů ESA 2010 (European System of Accounts). Respektování jednotných statistických standardů, definic, účetních pravidel a klasifikací zajišťuje jak konzistenci s celkovým systémem národních účtů, tak srovnatelnost v mezinárodním měřítku. Struktura ESA 2010 je v souladu s celosvětově platnými zásadami národního účetnictví SNA 2008 (System of National Accounts). Její pojetí je dále harmonizováno s pojetím hlavních dílčích sociálních a hospodářských statistik. V kontextu tvorby čtvrtletních finančních účtů jsou relevantní následující metodické principy a klasifikace ESA 2010:

Pravidla účtování: Národní účetnictví je pro sektory založeno na principu podvojného zápisu. Každá transakce musí být zaznamenána dvakrát, jednou jako zdroj financování (nebo změna závazků) a jednou jako užití (nebo změna aktiv). Úhrn transakcí zapsaných jako zdroje a úhrn transakcí zaznamenaných jako užití se musí rovnat, což dovoluje kontrolu soudržnosti účtů.

Ocenění: Finanční aktiva a závazky se oceňují běžnými tržními cenami k datu, ke kterému se rozvaha vztahuje. Pokud jsou k dispozici pouze ceny nominální, převod na tržní ceny je proveden odhadem, případně se ponechají ceny nominální.

Konsolidace: Finanční účty se sestavují primárně jako nekonsolidované. Na účtech proto musí být zaznamenána všechna finanční aktiva a závazky bez ohledu na to, zda se vztahují k transakcím vně, nebo uvnitř sledovaného sektoru.

Doba zachycení: Zápisy na účtech jsou prováděny na aktuální bázi. Systém zachycuje toky již na základě nároku, tj. v okamžiku, kdy pohledávky a závazky vznikají, přeměňují se, nebo zanikají. Každý tok musí být zachycen ve stejném okamžiku u všech zúčastněných i institucionálních jednotek a na všech příslušných účtech.

Klasifikace: Pro vyšší přehlednost a širší analytické využití finančních účtů podléhají subjekty v ekonomice (institucionální jednotky) a finanční instrumenty jednotné klasifikaci. Základními sledovanými ekonomickými celky jsou v národních účtech institucionální sektory. V první řadě je jejich klasifikace založena na regionálním principu (rezidentní versus nerezidentní sektory). Podrobnější klasifikace dále třídí rezidentní institucionální jednotky do sektorů na základě jejich ekonomického chování, které je specifikováno jejich hlavní ekonomickou funkcí a povahou činnosti. Nerezidentské institucionální jednotky jsou začleněny do národních účtů pouze do té míry, v jaké se účastní transakcí s rezidentskými institucionálními jednotkami. Přestože sektor nerezidentů hraje obdobnou úlohu, jako jakýkoli sektor rezidentů, není vnitřně charakterizován podobnými cíli ani druhy chování. Rezidentní sektory se mohou v případě potřeby dále dělit do subsektorů podle specifických kritérií vhodných pro daný sektor. Každá institucionální jednotka patří přitom vždy pouze do jednoho sektoru nebo subsektoru. Pro potřeby čtvrtletních finančních účtů se rezidentní institucionální jednotky rozdělují do 5 sektorů, sektory finančních a vládních institucí jsou z důvodu potřeby detailnějšího popisu navíc rozděleny do subsektorů.

Sektory		Subsektory	
S.11	Nefinanční podniky		
S.12	Finanční instituce	S.121	Centrální banka
		S.122	Instituce přijímající vklady kromě centrální banky
		S.123	Fondy peněžního trhu
		S.124	Fondy kolektivního investování jiné než fondy peněžního trhu
		S.125	Ostatní finanční zprostředkovatelé kromě pojišťovacích společností a penzijních fondů
		S.126	Pomocné finanční instituce
		S.127	Kaptivní finanční instituce a půjčovatelé peněz
		S.128	Pojišťovací společnosti
		S.129	Penzijní fondy
S.13	Vládní instituce	S.1311	Ústřední vládní instituce
		S.1312	Národní vládní instituce
		S.1313	Místní vládní instituce
		S.1314	Fondy sociálního zabezpečení
S.14	Domácnosti		
S.15	Neziskové instituce sloužící domácnostem		
S.2	Nerezidenti		

Vyznačený subsektor se v České republice nevyskytuje

Klasifikace finančních instrumentů je založena především na jejich likviditě a právních charakteristikách. Finanční aktiva nesou důchod z vlastnictví, případně zisk z držby a musí mít svůj protějšek v závazcích jiných institucionálních sektorů. Na obou stranách účtů figurují proto stejné položky finančních instrumentů.

Kategorie		Subkategorie		
AF.1	Měnové zlato a zvláštní práva čerpání	AF.11	Měnové zlato	
		AF.12	Zvláštní práva čerpání	
AF.2	Oběživo a vklady	AF.21	Oběživo	
		AF.22	Převoditelné vklady	
			AF.221	Mezibankovní vklady
			AF.229	Ostatní převoditelné vklady
AF.29	Ostatní vklady			
AF.3	Dluhové cenné papíry	AF.31	Krátkodobé	
		AF.32	Dlouhodobé	
AF.4	Půjčky	AF.41	Krátkodobé	
		AF.42	Dlouhodobé	
AF.5	Účasti a akcie nebo podílové listy investičních fondů	AF.51	Akcie a ostatní účasti	
			AF.511	Kótované akcie
			AF.512	Nekótované akce
			AF.519	Ostatní účasti
		AF.52	Akcie nebo podílové listy investičních fondů	
			AF.521	Akcie nebo podílové listy peněžních
AF.522	Akcie nebo podílové listy investičních fondů jiných než fondů peněžního trhu			
AF.6	Pojistné, penzijní a standardizované záruční programy	AF.61	Technické rezervy neživotního pojištění	
		AF.62	Životní pojištění a nároky na anuitu	
		AF.63	Penzijní nároky	
		AF.64	Nároky penzijních fondů na penzijní správce	
		AF.65	Nároky na dávky jiné než penzijní	
		AF.66	Rezervy na uplatnění standardizovaných záruk	
AF.7	Finanční deriváty a zaměstnanecké opce na akcie	AF.71	Finanční deriváty	
			AF.711	Opce
		AF.712	Forwardy	
AF.72	Zaměstnanecké opce na akcie			
AF.8	Ostatní pohledávky / závazky	AF.81	Obchodní úvěry a zálohy	
		AF.89	Jiné pohledávky / závazky kromě obchodních úvěrů a záloh	

Vyznačené finanční instrumenty nejsou ve čtvrtletních finančních účtech v ČNB samostatně vykazovány.

DATOVÉ ZDROJE

Čtvrtletní
finanční
účty
jsou
kompilovanou
statistikou

Metodologický manuál ESA 2010 nespécifikuje konkrétní datové zdroje ani metody používané pro kompilaci finanční statistiky. Jednotlivé země se snaží pojmout své systémy čtvrtletních finančních účtů tak, aby bylo možné říci, že národní systém je specifickou variantou evropského standardu tj. že základní definice, vazby a vztahy jsou vymezeny podle harmonizované metodiky. Komplexnost finančních vztahů a širší jejich pokrytí ve statistice čtvrtletních finančních účtů klade na datové zdroje značné nároky. Až na výjimky obecně neexistují přímé datové zdroje sbírané výhradně pro účely finančních účtů. K jejich sestavení jsou využívány téměř výlučně výstupy statistik, které se podrobně zabývají vybranou částí finančního systému. Ty mohou být zaměřeny buď na finanční vztahy zvoleného okruhu subjektů s podobným typem ekonomického chování (např. banky), nebo na využívání finančních nástrojů napříč ekonomikou (např. statistika cenných papírů). Vstupující primární data jsou v tomto smyslu chápána jako dílčí statistiky a čtvrtletní finanční účty jako sekundární – kompilovaná – statistika. Celková kvalita dat, míra detailu a časové zpoždění, ve kterém jsou data k dispozici, se zásadním způsobem odvíjí od vlastností dílčích statistik.

Datové
pokrytí

Vysokou potřebu vstupních dat lze do značné míry pokrýt dílčími statistikami, případně doplňkovými zdroji, úplné pokrytí však z řady důvodů není možné a do jisté míry se nelze vyhnout odhadům. Situace je obecně nejsložitější ve vazbách ekonomických sektorů, jako jsou nefinanční podniky a domácnosti, tedy sektorů s velkým počtem subjektů, které zároveň nepodléhají žádnému odbornému dohledu. V této oblasti je vždy nutné citlivě zvažovat, zda dodatečná šetření pro subjekty nepředstavují nadměrnou statistickou zátěž, zda jsou efektivní a přinášejí relevantní ekonomickou informaci.

Protistrany

Statistika čtvrtletních finančních účtů se zabývá finanční stránkou ekonomiky z hlediska finančních instrumentů, tj. instrumentů, kdy aktivum jednoho subjektu vždy zároveň představuje závazek (pasivum) jiného. Tato zrcadlová vlastnost nabízí možnost sběru dat jak na straně subjektů investujících do finančních aktiv, tak na straně emitentů, resp. dlužníků. Sbírají-li se data alespoň na jedné straně, je tím druh vztahu i druhý subjekt jednoznačně určen. Tímto způsobem, tj. informacemi z druhé strany (tzv. protistrany), je pak možné pokrýt daty také sektory a oblasti, ve kterých je přímý sběr dat problematický, či nemožný.

Zajištění
konzistence

Dílčí statistiky se díky ekonomickým vazbám částečně datově prolínají a v některých případech může být stejný údaj publikován v rámci obou dílčích statistik. Porovnání zrcadlových údajů z dílčích statistik ukazuje, že se tyto údaje od sebe velmi často liší. Zatímco dílčí statistiky tyto nesoulady zpravidla řešit nemusí, pro sestavení čtvrtletních finančních účtů jako konzistentního informačního systému je jejich identifikace a odstraňování klíčovou náplní a nezanedbatelným přínosem. Vzájemný nesoulad údajů nemusí nutně znamenat chybu v jedné ze statistik. Možných příčin rozdílů se nabízí hned několik. Kromě metodických odlišností, jako je jiné vymezení či ocenění finančních nástrojů napříč statistikami, se na rozdílech může podílet použití odlišných primárních zdrojů, jiná doba aktualizace vykazujících subjektů, nebo rozdílný okamžik zaznamenání transakce. Tyto skutečnosti kladou určité nároky na uživatele dat, pokud jde o seznámení se s konkrétním obsahem a vymezením finančních nástrojů ve finančních účtech.

V odůvodněných případech, zejména pokud není možné zajistit konzistentní a metodice odpovídající údaje jiným způsobem, není respektována ani jedna z dílčích statistik: je zvolen náhradní postup ústící v jiné, ale metodicky jednotné a sektorově konzistentní údaje. Princip konzistentního vykazování je v rámci čtvrtletních finančních účtů stěžejní a nadřazený všem ostatním. Tyto případy se týkají zejména problémů s oceněním finančních instrumentů, kdy cena instrumentu může být odlišně vnímána držiteli v jednotlivých sektorech, případně rozdílně chápána jeho držitelem a emitentem (dlužníkem). Obecný princip tržní ceny je možné plně dodržet pouze u finančních nástrojů umístěných na veřejném trhu, v ostatních případech je tržní cena zpravidla odhadována pomocí jistého ekonomického konceptu.

Tabulka 1 Přehled použitého ocenění finančních instrumentů

Finanční instrument	Způsob ocenění
Měnové zlato a ZPČ	Tržní ceny
Oběživo a vklady	Účetní hodnoty
Dluhové cenné papíry	Účetní hodnoty
Půjčky	Účetní hodnoty (hrubé půjčky)
Kotované akcie	Tržní ceny
Nekotované akcie	Vlastní jmění v účetní hodnotě
Ostatní účasti	Vlastní jmění v účetní hodnotě
Akcie/podílové listy investičních fondů	Tržní ceny
Pojistné a penzijní programy	Účetní hodnoty
Finanční deriváty	Tržní ceny
Zaměstnanecké opce na akcie	Realizační ceny
Ostatní pohledávky/závazky	Účetní hodnoty

Účetní hodnoty se mohou shodovat s tržním oceněním

Finanční vztahy, které nejsou pokryty daty z vlastního sektoru, nebo s využitím protistrany, jsou předmětem odhadových technik. Ekonomický smysl odhadů přitom nespočívá v určení zcela přesné hodnoty, ale spíše v poskytnutí reprezentativních a aktuálních informací, na jejichž základě lze relativně spolehlivě identifikovat sílu finančních vazeb a případná finanční rizika. Obdobně řada nulových hodnot nemusí nutně znamenat, že daná finanční vazba neexistuje, ale spíše její zanedbatelný význam. Mezi nejpoužívanější techniky patří zejména metody rozvrhování ročních časových řad, dopočty na základě bilančních pravidel (tzv. reziduální dopočty), ale jsou využívány i další přístupy např. použití aktuálních čtvrtletních tzv. referenčních řad. Je-li možné položku finančních účtů odhadnout různými metodami, jsou tyto odhady vzájemně porovnávány a je zvažována jejich ekonomická smysluplnost.

Sestavení čtvrtletních finančních účtů spoléhá na desítky primárních zdrojů, z nichž část má interní povahu (ČNB), část pochází od externích poskytovatelů dat. Klíčovým partnerem v oblasti datových zdrojů, ale také v oblasti spolupráce na tvorbě metodiky finančních účtů, je Český statistický úřad. Mezi statistické oblasti, ze kterých pocházejí primární zdroje a ze kterých čtvrtletní finanční účty čerpají, patří zejména:

Interní zdroje:

- Měnová a finanční statistika (MFS)
- Investiční pozice ve vztahu k zahraničí (IIP)
- Statistika portfoliových investic (PI)
- Finanční rozvahy pojišťovacích společností (FRPS)
- Finanční rozvahy penzijních fondů (FRPF)
- Statistika ostatních finančních zprostředkovatelů (ZFA)
- Statistika fondů kolektivního investování (FKI)
- Security by security statistiky (SBS)
- Databáze dluhových cenných papírů (DCP), interní sestava odboru 391 ČNB, zdroj: statistické sestavy RISIFE41, RISIFE22, RISIFI33, JISIFE51, DOPOS34, DOPOS46, SBS, CSDB, data MF ČR
- Databáze akcií a ostatních účastí (DA), interní sestava odboru 391 ČNB, zdroj: BCCP, RMS, Magnus, doplňkové informace CP, QFAGG, RNU

Externí zdroje:

- Rozvahy vládních institucí a čtvrtletní finanční účty vlády, zdroj ČSÚ (QFAGG)
- Čtvrtletní výkaz finančních institucí účtujících jako podnikatelé Pen3c-04, zdroj ČSÚ (Pen3c-04)
- Roční finanční účty, zdroj ČSÚ (RNU)
- Čtvrtletní výkaz o finančních ukazatelích P6-04, zdroj ČSÚ (P6-04)
- Roční výkaz ekonomických subjektů vybraných produkčních odvětví P5-01, zdroj ČSÚ (P5-01)
- Evropská databáze cenných papírů, zdroj ECB (CSDB)
- Databáze Magnus, zdroj Bisnode Česká republika, a.s. (Magnus)
- Burza cenných papírů Praha, RM Systém Praha (BCPP, RMS)
- Doplnkové informace o emitentech cenných papírů, zdroj výroční a pololetní zprávy institucí, internetové zdroje (doplnkové informace CP)
- Doplnkové informace o zaměstnaneckých opcích, zdroj výroční zprávy nefinančních podniků a finančních institucí (VZ ZO)

Rozhodující část datových zdrojů představují data konečných rozvah. Primární data o finančních transakcích jsou prakticky výjimečná a koncentrují se do specifických oblastí (depozita, kotované a nekotované akcie, částečně finanční deriváty). Ve většině případů se proto data o finančních transakcích získávají nepřímo, tj. po promítnutí vlivu kurzového nebo tržního přecenění do rozdílu rozvah za dvě po sobě jdoucí období. Tržní přecenění je přitom propočítáváno u kotovaných a nekotovaných akcií, ostatních účastí a dlouhodobých dluhopisů. Kurzové přecenění je kalkulováno ve vztazích s nerezidenty a tam, kde jsou k dispozici informace o závazcích v cizích měnách (depozita, půjčky u bank). V řadě případů, zejména v situacích, kdy nepřipadá v úvahu kurzové nebo tržní přecenění instrumentu, jsou finanční transakce zaznamenány jako pouhý rozdíl stavů. Údaje o ostatních změnách v objemu aktiv se týkají takřka výlučně změn v klasifikaci finančních instrumentů resp. institucionálních sektorů.

Tabulka 2 Pokrytí finančních účtů datovými zdroji podle sektorů a finančních instrumentů—strana finančních aktiv

Finanční instrument	Ne finanční podniky (S.11)	Centrální banka (S.121)	Ostatní měnové finanční instituce (S.122+S.123)	Ostatní finanční instituce (S.124+S.125+S.126+S.127)	Pojišťovací společnosti a penzijní fondy (S.128+S.129)	Vládní instituce (S.13)	Domácnosti (S.14)	Neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)	Nerezidenti (S.2)
Sektor věřitele									
Měnové zlato a ZPČ (AF.1)		MFS							
Oběživo (AF.21)	RNU,P6-04	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	MFS	reziduální položka	RNU	odhad
Vklady (AF.22+AF.29)	MFS	MFS	MFS	MFS	MFS	MFS	MFS,IIP	MFS	MFS,
Dluhové cenné papíry (AF.3)	DCP	MFS	DCP	DCP	DCP	QFAGG	DCP	DCP	DCP
Půjčky (AF.4)	RNU,MFS,IIP, P6-04,QFAGG	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG	MFS	MFS,RNU	IIP,MFS,QFAGG, ZFA
Kotované akcie (AF.511)	DA	MFS	MFS	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Nekotované akcie (AF.512)	DA	MFS	MFS	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Ostatní účasti (AF.519)	DA	MFS	MFS	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Akcie / podílové listy investičních fondů (AF.52)	SBS,PI,FKI	MFS	MFS	SBS,PI,FKI	FRPS,FRPF	FKI	FKI	FKI	MFS,FKI
Technické rezervy neživotního pojištění (AF.61)	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS	FRPS
Životní pojištění a nároky na anuitu (AF.62)							FRPS		
Penzijní nároky (AF.63)							FRPF		
Finanční deriváty a zaměstnancké opce (AF.7)	P6-04	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG	VZZO	RNU	IIP
Ostatní pohledávky / závazky (AF.8)	RNU,P6-04	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG	RNU	RNU	IIP,MFS,QFAGG

Tabulka 3 Pokrytí finančních účtů datovými zdroji podle sektorů a finančních instrumentů—strana závazků

Finanční instrument	Ne finanční podniky (S.11)	Centrální banka (S.121)	Ostatní měnové finanční instituce (S.122+S.123)	Ostatní finanční instituce (S.124+S.125+S.126+S.127)	Pojišťovací společnosti a penzijní fondy (S.128+S.129)	Vládní instituce (S.13)	Domácnosti (S.14)	Neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)	Nerezidenti (S.2)
Měnové zlato a ZPČ (AF.1)									IIP
Oběživo (AF.21)		MFS							MFS, Pen3c-04
Vklady (AF.22+AF.29)		MFS	MFS						IIP, MFS, FKI
Dluhové cenné papíry (AF.3)	DCP	MFS	DCP	DCP	DCP	QFAGG			DCP
Půjčky (AF.4)	RNU,MFS,IIP, P6-04,QFAGG	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG	MFS,QFAGG,ZFA, P5-01,FRPS,RNU	MFS,ZFA,RNU,	IIP,MFS,ZFA, QFAGG
Kotované akcie (AF.511)	DA	MFS	DA	DA	DA				IIP, MFS,FKI,FRPS, SBS
Nekotované akcie (AF.512)	DA	MFS	DA	DA	DA	DA			IIP,MFS,ZFA,FKI,FR PS,FRPF,QFAGG
Ostatní účasti (AF.519)	DA	MFS	DA	DA	DA	DA			IIP,MFS,ZFA,FKI, FRPS,QFAGG
Akcie / podílové listy investičních fondů (AF.52)			MFS	FKI	FRPS,FRPF				IIP,MFS,FKI, FRPS,FRPF
Technické rezervy neživotního pojištění (AF.61)					FRPS,FRPF				FRPS
Životní pojištění a nároky na anuitu (AF.62)					FRPS,FRPF				
Penzijní nároky (AF.63)					FRPS,FRPF				
Finanční deriváty a zaměstnanecké opce (AF.7)	P6-04,VZ ZO	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG,IIP			IIP
Ostatní pohledávky / závazky (AF.8)	RNU, P6-04	MFS	MFS	ZFA,FKI,Pen3c-04	FRPS,FRPF	QFAGG	RNU	RNU	IIP,MFS, Pen5b-01,FRPS

Čtvrtletní finanční účty jsou kompilovány a prezentovány v různé míře komplexnosti. Základní způsob zachycení představuje agregovaná dvojrozměrná tabulka, sestavovaná za institucionální sektory v postavení věřitele resp. dlužníka a finanční instrumenty (např. tabulka 2, 3). Detailnější pohled poskytuje trojrozměrná tabulka tzv. tabulka „od koho komu“, která pro každý finanční instrument poskytuje zároveň informace o příslušném věřitelském i dlužnickém institucionálním sektoru. Tato tabulka umožňuje zevrubně analyzovat, kdo koho financuje, v jakém množství a prostřednictvím jakých finančních instrumentů (tabulka 4). Přirozenou snahou je v maximálně možné míře prezentovat stavové i tokové čtvrtletní finanční účty v podobě trojrozměrných tabulek.

Tabulka 4 Ilustrace finančních vazeb „od koho komu“ mezi institucionálními sektory pro finanční instrument AF.(i)

Tabulka 4

	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.2
S.11	S.11_S.11	S.11_S.12	S.11_S.13	S.11_S.14	S.11_S.15	S.11_S.2
S.12	S.12_S.11	S.12_S.12	S.12_S.13	S.12_S.14	S.12_S.15	S.12_S.2
S.13	S.13_S.11	S.13_S.12	S.13_S.13	S.13_S.14	S.13_S.15	S.13_S.2
S.14	S.14_S.11	S.14_S.12	S.14_S.13	S.14_S.14	S.14_S.15	S.14_S.2
S.15	S.15_S.11	S.15_S.12	S.15_S.13	S.15_S.14	S.15_S.15	S.15_S.2
S.2	S.2_S.11	S.2_S.12	S.2_S.13	S.2_S.14	S.2_S.15	0

Vzhledem ke svému specifickému postavení je sektor nerezidentů z definice konsolidovaný.

Data za čtvrtletní finanční účty jsou publikována na webových stránkách ČNB v termínu 110 dní po skončení daného čtvrtletí. Prostřednictvím excelovských tabulek jsou prezentovány údaje za aktuální čtvrtletí, prostřednictvím [databáze ARAD](#) pak časové řady od roku 2004. Současně s daty je publikován doprovodný komentář a tabulka doplňkových finančních ukazatelů.

Díličí statistiky vstupující do procesu sestavování jako primární data mají různou dobu v publikování po rozhodném okamžiku a také různou politiku revizí. To má vliv také na revize a publikování dat za čtvrtletní finanční účty. Obecně platí, že je snaha použít k sestavení nejaktuálnější dostupnou informaci, a to i zpětně pro již publikovaná čtvrtletí. Pravidelně se zveřejněním aktuálního čtvrtletí je proto publikována také revize čtvrtletí předcházejícího. V návaznosti na revize hlavních zdrojových statistik (vládní statistika, investiční pozice vůči zahraničí, roční národní účty) dochází dvakrát ročně k zpětné aktualizaci dat v horizontu čtyř i více čtvrtletí. V delším horizontu, je-li k tomu důvod (např. změna metodiky), je revidována celá časová řada.

PROCES KOMPILACE ČTVRTLETNÍCH ÚČTŮ

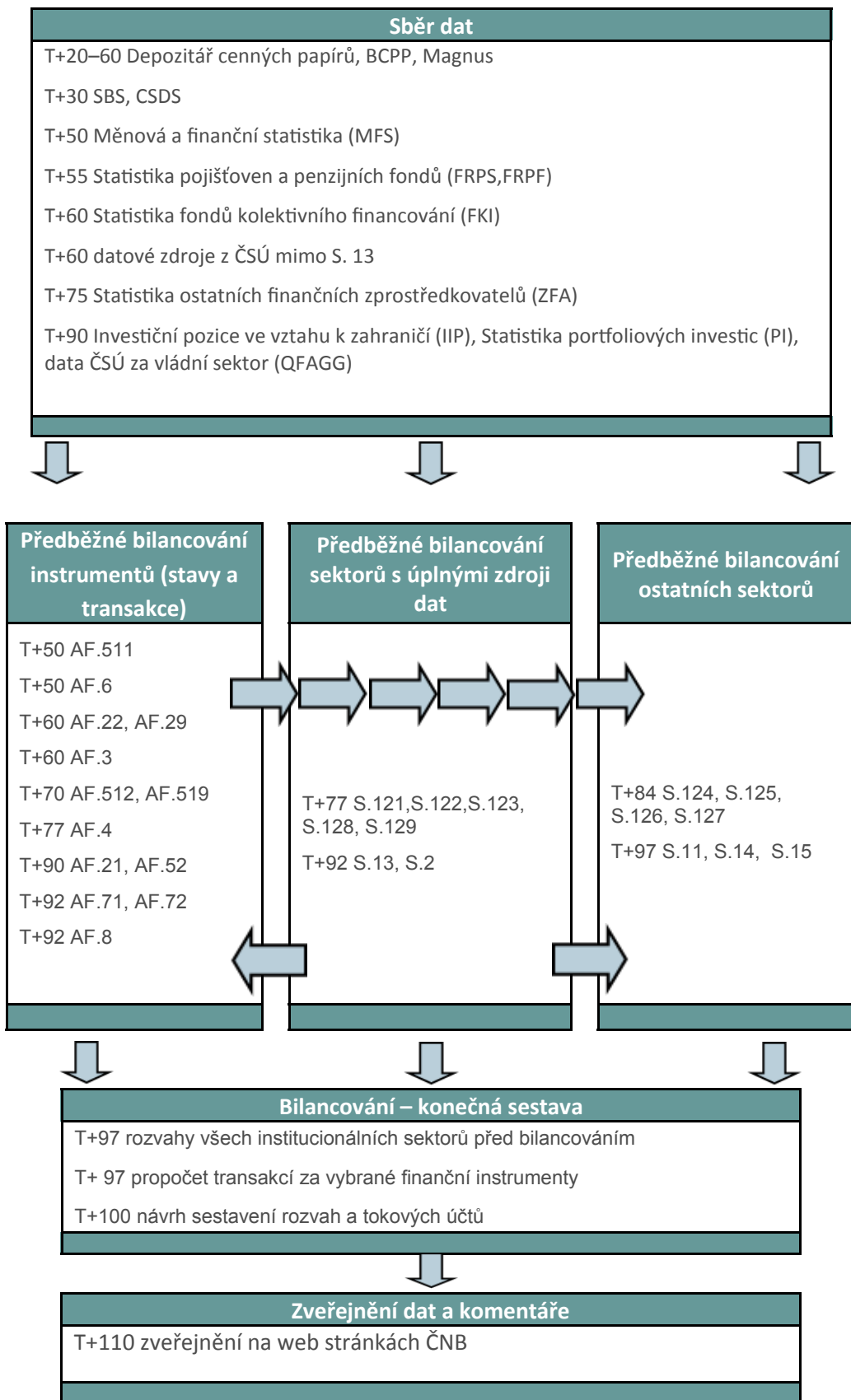
Hierarchizace
datových
zdrojů

Kompilace finančních účtů vychází z hierarchizace datových zdrojů. Vstupující zdroje se mohou lišit kvalitou, dostupností v požadovaném čase i mírou detailu. Hierarchizace dat dovoluje použít zdroj s nižší kvalitou pouze v případě, že tento údaj není dostupný ve zdrojích stojících v hierarchii výše. Zdroje, které nejsou v sestavení použity, plní podpůrnou a kontrolní funkci. Hierarchie primárních zdrojů není pro všechny instrumenty a sektory identická, v případě změn se navíc může měnit v čase. Nutnost datové hierarchie mj. vyplývá z identifikovaných rozdílů v dílčích statistikách.

Bilancování

V průběhu kompilačního období jsou rozvahy sektorů a finančních instrumentů, nebo jejich části, sestavovány průběžně podle přicházejících zdrojů. To umožňuje hodnotit ekonomický obsah jednotlivých údajů a v předstihu řešit případné nově vzniklé rozdíly mezi primárními zdroji. Paralelní bilancování podle jednotlivých sektorů a podle finančních instrumentů a vzájemná interakce mezi těmito přístupy podporují ekonomickou smysluplnost systému a vytváří rámec pro lepší integraci odhadovaných položek.

Graf 2 Průběh kompilačního procesu

1) V současné době se termín finanční účet vyskytuje v literatuře ve dvojitěm pojetí; užším a širším. V širším pojetí finanční účty zachycují stav finančních aktiv a závazků včetně dekompozice jejich změn. V užším pojetí jde pouze o jeden z řady účtů, který v pořadí posloupnosti následuje za kapitálovým účtem a svým obsahem indikuje změny, které vycházejí z transakcí vztahujících se k finančním aktivům a závazkům.